

Emballasjeutdanning i Norden

Fra tanke til virkelighet

Jan Ove Holmen

Den Norske Emballasjeforening

Emballasjen har en meget sentral betydning i all vareforsyning og er helt avgjørende for at alle typer varer skal nå fram til forbruker i den forfatning som er forventet. Emballasjen er til for å beskytte varen og er ikke på noen måte noen framtreddende miljøforurensere. Produserte varer, enten det er mat eller andre varer, er en betydelig større belastning for miljøet om varen blir ødelagt og går til spille under veis i logistikkjeden. Ruben Rausings beskrivelse av hvorfor vi trenger emballasje gjelder fortsatt. "Emballasjen skal spare mer enn den koster."

Verdien av emballasjen inn til pakker/fyller utgjør i Norge i størrelsesorden kr 10 milliarder eller ca 8 % av vareomsetningen til detaljist. Dette er verdier som ikke går tapt. Det aller meste av emballasjen blir innsamlet og havner enten som ny emballasje eller som helt andre produkter.

Behov for utdanning

Den Norske Emballasjeforening (DNE) har mer enn 200 medlemmer fra hele emballasjens verdikjede og har følgende formål

- Være kontaktorgan og ivareta medlemmenes emballasjemessige interesser overfor myndighetene og offentlige organer.

- Ha ansvar for å være emballasjepolitisk talerør for felles problemstillinger i hele emballasjens livssyklus, i samråd med industrienes og handelens organisasjoner.
- Drive opplæring og utdanning innenfor områdene emballeringsteknologi og -økonomi.
- Informere overfor allmennheten om emballasjens betydning i et moderne samfunn.
- Arbeide for rasjonalisering av varedistribusjonen på grunnlag av emballeringstekniske kriterier.
- Arbeide for at alle former for forretningsforbindelser fremmes mellom medlemmene.
- Fremme medlemmenes interesser i nasjonalt og internasjonalt samarbeid for standardisering av emballasje.

DNE's styre har ved flere anledninger opp gjennom årene diskutert mangelen på muligheter til å studere emballasje og emballering ved våre høyskoler og universiteter i Norden. Det eneste tilbudet som har vært i Norge er DNE's egen Emballasjeskole, hvor for øvrig mange hundre personer som på en eller annen måte arbeider med emballasje har vært igjennom. I 2006 nedsatte styret i DNE et representativt utvalg med følgende mandat og sammensetning.

- "Utvalget skal gi en bredest mulig analyse av den kompetanse som etterspørres i industrien, handelen og det offentlige innen emballasje og emballasjefag i hele dens livssyklus. Videre er det ønskelig at det tilbudet som finnes i det offentlige og private skoleverk, kartlegges og beskrives, herunder DNEs Emballasjeskole og andre kurs. Med det som bakgrunn bes utvalget om å foreslå tilbud som bør gis for at et samlet næringsliv skal kunne hente den kompetansen som etterspørres. Utvalget avgir sin innstilling innen 15. september 2006"
- Leder, professor Roger K. Abrahamsen, Universitetet for miljø- og biovitenskap
- Sekretær, utdanningsleder Yngve Krokann, Den Norske Emballasjeforening
- Medlemmer:
 - Kristian Themslan von Aphelen, Unil AS
 - Helge Castberg, Elopak AS
 - Per Engelseth, Handelshøgskolen BI

- Ole Jørgen Hanssen, Østfoldforskning AS
- Ingvild Lier, Lilleborg AS
- Annette S. Ness, TINE BA
- Thomas Eie, Nofma Mat

Utvalget avga en gjennomarbeidet innstilling i februar 2007, et dokument som kan lastes ned fra DNE's hjemmesider.

Utvalget beskriver sine funn slik:

- Verdien av og betydningen av emballasje og emballasjerelatert virksomhet er meget stor → burde i seg selv skape et behov for et utdanningstilbud der emballasje er gjennomgangstema
- Flere land utenom Norden har en akademisk utdanning innen emballasje → School of Packaging ved Michigan State University
- Ikke i noe nordisk land gis det en formalisert enhetlig emballasjeutdanning på noe nivå i utdanningspyramiden
- Emballasje omtales og behandles som tema i en rekke utdanninger, men emballasjen er ikke i seg selv hovedfokus i utdanningene; eks. innen logistikk, design og næringsmiddelfag
- Virksomheten ved Emballasjeskolen (DNE) viser at det er et stort behov for en mer samlet kunnskap om emballasje i mange deler av samfunnet.
- Behovsanalysen viser at mange av de spurte vil se positivt på etablering av en formalisert enhetlig utdanning innen emballasje
- Gode behovsanalyser er vanskelig å utføre siden slik utdanning ikke tilbys i det norske utdanningssystemet i dag.
- Mange responderer at de er villige til og interessert i å bidra til god gjennomføring av et formalisert utdanningsløp innen emballasje
- Målgruppene for en emballasjerettet utdanning, og for etter- og videreutdanning innen fagfeltet, vil være ordinære studiesøkende, studenter som ønsker å kombinere en påbegynt utdanning med en spesialisering innen emballasje, ansatte i

emballasjeindustri, produksjonsbedrifter, omsetningsledd og rådgivning, samt organisasjoner med fokus på emballasje på alle ledd i verdikjeden.

- De tema som inngår i kjente emballasjeutdanninger, og som utvalget mener er viktige for en slik utdanning, leder til at en ingeniørorientert utdanning er den som best dekker de forskjellige behov.

Utvalgets vurderinger er som følger:

- Krav til utdanningsmiljøene som deltar:
 - Det bør tas sikte på å etablere studieløp innen emballasje som kan lede til de akademiske gradene Bachelor, Master, Doktor (Ph.D.)
 - Utdanningsmiljøene som skal samarbeide om slik utdanning må dessuten kunne:
 - Etablere emballasjefaglige kurs som kan gi en emballasjespesialisering innen allerede etablerte og relevante ingeniørutdanninger
 - Etablere kurstilbud innen emballasje som går inn i andre utdanningsløp ved andre læresteder for eksempel slik at kvalitetssikrede emballasjekurs kan integreres i utdanninger for eksempel innen logistikk, design, material- og maskinfag, miljøteknikk, økonomi, markedsføring, ressursforvaltning og næringsmiddelfag.
 - Etablere relevant etter- og videreutdanning, og gjennomføre Emballasjeskolens kursvirksomhet i samarbeid med bransjen.
- Krav til utdanningsmiljøene som deltar:
 - Studenter med bachelor (ingeniør) i emballasje skal kunne ta master i et annet fag.
 - En slik mastergrad kan da tas enten ved samme institusjon som bachelorgraden eller ved annen institusjon.

Studenter med en bachelor innen enkelte andre fag skal kunne ta en mastergrad i emballasje ved den institusjonen som gir emballasjeutdanningen

- Kravspesifikasjon til undervisningsmiljøet:
 - Ha, eller knytte til seg, relevant vitenskapelig kompetanse på førstestillingsnivå og professornivå

- Utføre forskning som grunnlag for forskningsbasert undervisning.
 - Utføre forskning i samarbeid med bransjen og den etablerte organisasjonen "Emballasjeforsk".
 - Inngå i et faglig nettverk innen forskning og utdanning på relevante områder.
- Være tett koblet til bransjen
 - Hente inn lærere og instruktører fra bransjen.
 - Etablere tilgang på "praksismuligheter" for studentene og for gjennomføring av prosjektoppgaver og eksamensarbeider.
- Kravspesifikasjoner til selve utdanningen:
 - Dekke tema og problemstillinger fra hele verdikjeden for emballasje: råstoff, råstoffbehandling, design og trykk, emballasjeproduksjon, bruk av emballasje, distribusjon, varehandel, markedsføring, forbrukeraspekter, retur av emballasje, sortering og avfallshandtering.
 - Livsløpsbetraktning skal være en gjennomgående filosofi i utdanningen og i de enkelte kurstilbudene.
 - Være praksisorientert med tett kobling til bedrifter og bransje for øvrig.
 - Være prosjektorientert ved at en stor del av undervisningen er prosjekt- og problembasert, og at læringen skjer i team.
 - Kravspesifikasjoner til selve utdanningen:
 - Dekke tema og problemstillinger fra hele verdikjeden for emballasje: råstoff, råstoffbehandling, design og trykk, emballasjeproduksjon, bruk av emballasje, distribusjon, varehandel, markedsføring, forbrukeraspekter, retur av emballasje, sortering og avfallshandtering.
 - Livsløpsbetraktning skal være en gjennomgående filosofi i utdanningen og i de enkelte kurstilbudene.
 - Være praksisorientert med tett kobling til bedrifter og bransje for øvrig.
 - Være prosjektorientert ved at en stor del av undervisningen er prosjekt- og problembasert, og at læringen skjer i team.
 - Om bransjen velger å ta konkrete initiativ for å få etablert utdanning innen emballasje, for eksempel i tråd med de tilrådingene som gis av utvalget, bør det, i

samarbeid med aktuell(e) utdanningsinstitusjon(er), gjennomføres en grundigere behovsanalyse enn den det har vært mulig for utvalget å gjennomføre. En slik behovsanalyse bør gjøres før slik utdanning utvikles konkret og etableres.

Målet med behovsanalysen var:

- Klarlegge behovet for et master/bachelorstudium i Norge og Sverige
- Klarlegge hvilket grunnlag som finnes i utdannings- og forskningsmiljøene i de nordiske landene for å drive forskningsbasert undervisning på master/bachelornivå innenfor området
- Klarlegge interessen for å etablere et felles studietilbud, og hvilke muligheter som finnes for finansiering av et slikt tilbud

Behovsanalysen ble gjennomført etter følgende metode:

- Undersøkelse blant deltagere fra emballasjeskolen – web
- Dybdeintervjuer med universiteter/høyskoler i Norge/Sverige
- Dybdeintervjuer med bedrifter i Norge
- Dybdeintervjuer med bedrifter i Sverige

Uttalelsene fra de som ble kontaktet ble slik oppsummert:

- Behov i markedet for tilbud innen fagfeltet emballasje, emballering mv.
- Vilje og interesse fra institusjonene til å arbeide med dette feltet
- Utstrakt interesse for samarbeid mellom institusjonene nasjonalt eller på tvers av landegrensene
- Betydelig interesse for å samarbeide nært med bransjen og bedriftene

Denne analysen konkluderte som følger:

- Det er bred enighet blant alle respondenter om at et akademisk studietilbud bør utvikles som et samarbeid mellom Norge og Sverige.

- Kurstilbudene må være tilpasset akademisk utdanning, bedriftens behov og studentenes etterspørsel. Det er derfor viktig å legge ressurser i å utvikle og markedsføre aktuelle kurspakker.
- Denne rapporten viser også at det er vilje til å betale for tilbud om etterutdanning både på bachelor- og masternivå, og både blant bedriftene og blant fremtidige studenter.
- Alle gruppene respondenter er svært positive til å yte konkrete bidrag til et nytt akademisk studietilbud innenfor emballasje og emballering.
- Bedriftene som er intervjuet gir klart uttrykk for at det mangler et utdanningstilbud innenfor emballasjefaglig kompetanse.
- Tilnærmet alle sier ja til å rekruttere kandidater med en bachelor utdanning.
- Distance-learning konsepter bør være en integrert del av studietilbud på akademisk nivå for denne bransjen. Det sikrer tilgang på lærekrefter og kompetanse uavhengig av geografi samtidig som flere får mulighet til å gjennomføre ulike tilbud. Egner seg godt i kombinasjon med tradisjonelle undervisnings- og læreformer.

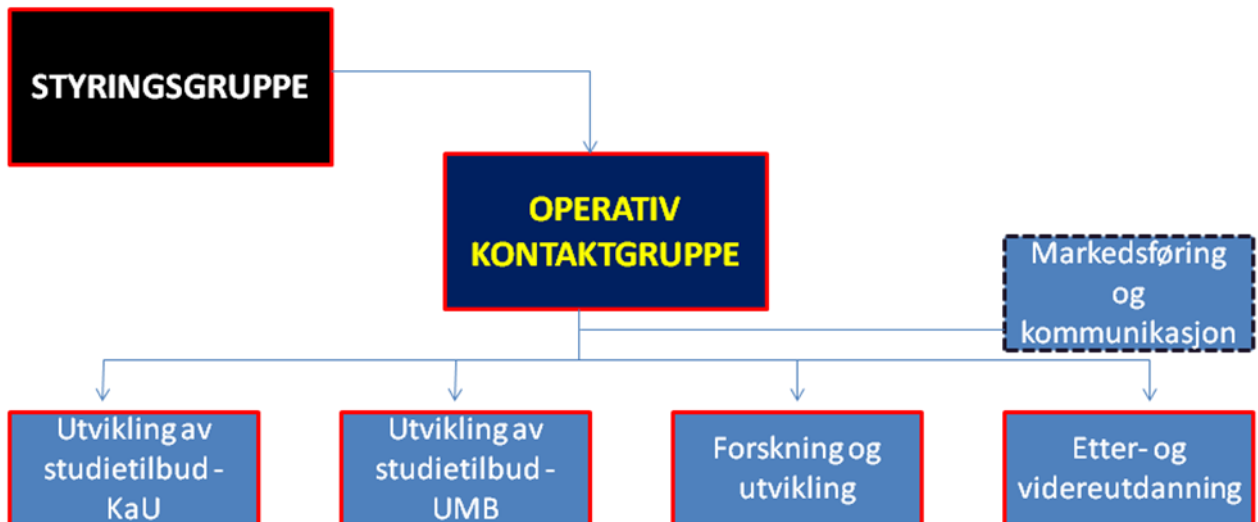
Interreg prosjekt

Arbeidet ble nå organisert som et prosjekt og det ble først satt opp et småskala prosjekt som hadde som mål å lede fram til et hovedprosjekt. Småskalaprojektet ble godkjent av Interreg i februar 2009 og hovedprosjektet ble godkjent 19.05.09.

Prosjekteiere er Karlstad Universitet (KaU) og Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB). Deltakere i prosjektet for øvrig er Nofima Mat, Østfoldforskning, Høgskolen i Østfold, The Packaging Arena i Karlstad og DNE.

Prosjektleder er Professor Roger Abrahamsen (UMB) og styringsgruppa ledes av Jan Ove Holmen (DNE).

Arbeidet er organisert som vist nedenfor og vi mener å kunne tilby nye kurs innenfor etter- og videreutdanning allerede høsten 2010. Dette kurset vil bygge på nåværende Emballasjeskole. Alle andre kurs vil komme fra høsten 2011.

Prosjektet varer til 31.01.2012.

Markedsføring

Suksessfaktor nummer en for et hvert studie er at potensielle studenter viser interesse. For å vekke denne interessen må det gjøres kjent at det vil bli gitt tilbud om utdanning innen emballasje og emballering. I prosjektet er det derfor avsett betydelige midler til å markedsføre studie.

Dersom potensielle studenter viser like stor interesse som de som arbeider i prosjektet kan dette bli riktig så spennende.

Oslo, 24.11.09/JOH